

Az előző előadás folytatása: - fényforrások

Dr.Fidy Judit
2017 május 3

- 1.Spontán fotonemisszió gerjesztett elektronállapotból:
Lumineszcencia
- 2.Hőmérsékleti sugárzás
- 3.Fény-emisszió indukált emisszió révén: LASER
- 4.LED : elektronok és lyukak elektromos tér által indukált rekombinációja szilárd (kristályos) félvezető diódákban

Fény-keltő mechanizmusok és fényforrások

Indukált fényemisszió - lézerek

Spontán emissziós fény :

Az egyes elektronátmenetek térben és időben rendezetlenül, véletlenszerűen történnek.
Az egyes hullámvonulatok fázisa egymástól független.
A fény „inkohereus”

Indukált emissziós fény:

A fényfotonok emisszióját az emittálandó fotonenergiával azonos energiájú foton jelenléte indukálja.
A kibocsátott hullámvonulat a kiváltóval azonos fázisban lép ki, együtt koherensek

LASER: **L**ight **A**mplification by the **S**timulated **E**mission of **R**adiation 1961, Rubin-lézer

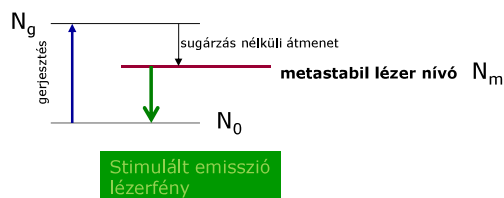
Nemcsak erősítő, hanem speciális fényforrás

A lézerek működési elve

A lézer anyaga

Gáz, folyadék, szilárd test

Követelmény: a gerjesztési és emissziós elektron-átmenetek **három energiaállapoton belül** történjenek, amelyek közül az egyik magasabb nivónak legyen hosszú az élettartama – **lézer-nívó**

A lézerek működési elve

A lézer anyag gerjesztése

Az elektronok gerjesztése külső forrásból:
Pl. gázkisülés, fényimpulzus

Intenzív gerjesztés a felső nívó populálása

átmenet a metastabil nivóra N_m a hosszú élettartam

miatt megnő, az alsó nívó kiürül:

$$N_m \gg N_0$$

populáció inverzió: a fényerősítés feltétele

A lézerek működési elve

Fényerősítés indukált emisszióval

Populáció inverzió mellett a rendszer

a $hf = E_m - E_0$ fotonenergiájú sugárzást

erősíti, ilyen foton **indukálja** az emissziót

N_m nagy $\longrightarrow$ néhány spontán emisszió E_0 -ra
 $\longrightarrow$ fényerősítés

A lézer-fény speciális tulajdonságai

-monokromatikus $\Delta f/f \sim 10^{-10}$ ($\longleftrightarrow 10^{-6}$)

-koherens : nagy a koherencia-hossz (10^3 m $\longleftrightarrow 10^{-3}$ m)

-kis divergencia (néhány szögperc) $\longrightarrow$ jól fókuszálható

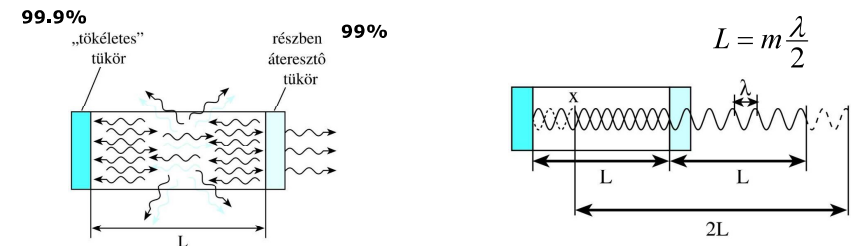
-nagy intenzitás
 átlagos intenzitás $\longleftrightarrow$ impulzus-intenzitás

Szál-optika, fénykés --- orvosi alkalmazások

A lézerek működési elve

Az optikai rezonátor

Erősíti a lézer tengelyével egyirányú sugárzást
 Leszűkíti az emisszió hullámhossztartományát

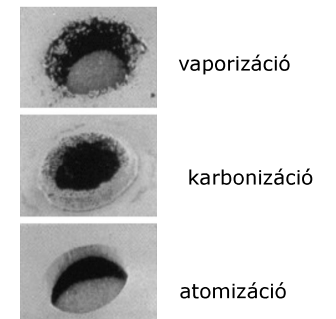
állóhullámok kialakulása
 $\rightarrow$ **sávszélesség csökken** $\rightarrow$
monokromatikus

Fény- kés

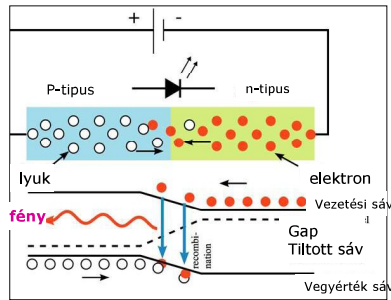
1. Fényelnyelés VIS: festékek, hem-csoport
 IR: víz (lágy szövetek)
2. Melegedés

T	Hatás
>40 C	Koaguláció -> vérzéscsillapítás Sterilizáció
>100 C	Vaporizáció
>300 C	Karbonizáció $\rightarrow$ égés $\rightarrow$ égéstermékek Atomizáció

Szövetek eltávolítása $\rightarrow$ vágó hatás

Jelenlegi legmodernebb fényforrás: LED

Elektromos vezetés hatására a p-n határrétegben
többségbe került elektronok és lyukak rekombinációja →
→ elektronok energia vesztese fényemisszióval

Az (N)MR(I) módszer elve és diagnosztikai alkalmazásai

Az atommag mágneses rezonancia jelensége, és alkalmazása:

- (NMR spektroszkópia)
- MR képalkotó diagnosztikai módszer (MRI)

I. A mag mágneses rezonancia jelensége

1. Történelmi háttér – jelenség és alkalmazások

NMR -spektroszkópia Bloch, Purcell, 1946
1952: Nobel-díj

MRI: első élő felvétel 1973
első rétegvizsgálat 1977
első emberi agyvizsgálat 1980

Felix Bloch
1912-1977

Edward Mills Purcell
1906-1983

EPR Electron Paramagnetic Resonance
elektron – spektroszkópai módszer
magyarul: **ESR** Elektron-Spin Rezonancia-spektroszkópia

2. Az atommagok spin-állapottal rendelkeznek, hasonlóság az elektronnal

Az atommagok alkotói:

protonok és neutronok
P **N**

Rendeznek saját impulzusmomentummal: **spin**nel

$$S_N = S_P = 1/2$$

mint az elektron!

kvantumszám azonos

A spin-állapot eredete a nukleonok kvark-szerkezete:

N és **P** egyenként 3-3 de különböző kvarkból állnak
kvarkok: $\frac{1}{2}$ spin-quantumszámú, tömeggel és elektromos töltéssel bíró alkotók

3. A spin-állapot (saját impulzusmomentum/perdület) kvantált viselkedése

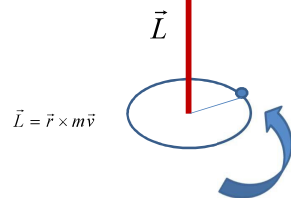
Modell: elektron

A saját impulzusmomentum $\vec{S}$ viselkedése azonos az elektron-pályákhoz tartozó impulzusmomentum $\vec{L}$ kvantált viselkedésével:

Nagysága kvantált: Planck állandó

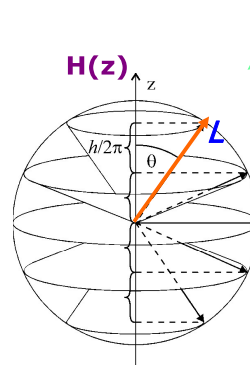
$$|\vec{L}| = L = \frac{h}{2\pi} \sqrt{l(l+1)}$$

$l = 0, 1, 2, \dots, n-1$ mellékvantumszám

Modell: pályáján „körbe forgó” elektron
(m tömeg, v sebesség, r pályasugár) mozgásához tartozó impulzusmomentum vektor
Íránya
nagysága: $L = mvr$

L iránya is kvantált: “iránykvantálás”

Egy kitüntetett irány –
pl. **H(z)** mágn. térhez viszonyítva
csak meghatározott irányok

$$L \cos \Theta = L_z = \frac{h}{2\pi} m_l$$

Pl. $l = 2$ • 5-féle irány
 L_x és L_y nem meghatározott

($m_l = 0, \pm 1, \dots, \pm l$)

Mágneses kvantumszám
 $2l + 1$ -féle

A spin-momentum hasonlóan kvantált viselkedése

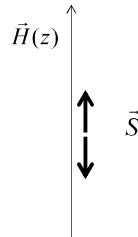
Nagysága :

$$|\vec{S}| = S = \frac{h}{2\pi} \sqrt{S(S+1)}$$

Íránya kvantált:

$$S \cos \Theta = S_z = \frac{h}{2\pi} m_s$$

m_s : spinhez rendelt mágneses kvantumszám
 $2S+1$ -féle értéket vehet fel → **2-féle beállítás**
 $m_s = +1/2$ és $-1/2$

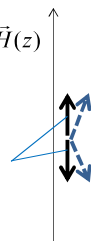
A spin-mágneses momentum iránykvantáltsága

$$\vec{\mu}_{s,z} = -\frac{e}{2m} 2\vec{S}_z = -\frac{e}{2m} 2 \frac{h}{2\pi} m_s = -\frac{e}{2m} \frac{h}{\pi} m_s$$

$$m_s = \pm \frac{1}{2}$$

2 irány
 z-irányú vetület
 nagysága azonos

az xy-síkra vett
 vetülete nem
 meghatározott!

Az elektron spin állapotához tartozó saját mágneses momentum „z” irányú vetületének nagysága:

Bohr magneton
 μ_B

$$\frac{eh}{4\pi m}$$

elektron töltése
 elektron tömege

4. Impulzusmomentummal rendelkező elektromos töltéssel bíró részecskék mágneses dipólus-momentummal is rendelkeznek

Impulzusmomentum ~ körmozgás → töltés körmozgása = köráram → mágneses dipólus

$$\vec{\mu}_l = -\frac{e}{2m} \vec{L}$$

elektron töltése
 elektron tömege

Mágneses momentum vektor

Íránya párhuzamos az impulzusmomentummal, **iránykvantálás**
 irányítottága ellentétes

A spin-momentumhoz is tartozik mágneses momentum!

$$\vec{\mu}_s = -\frac{e}{2m} 2\vec{S}$$

$$|\vec{\mu}_s| = \frac{e}{2m} 2 |\vec{S}| = \frac{e}{2m} 2 \frac{h}{2\pi} \sqrt{S(S+1)}$$

5. Az atommagok spin-állapotához tartozó mágneses momentum

Irányítottáguk ellentétes, és $\mu_N < \mu_P$

$$|\vec{\mu}_{e,z}| = 2 * s * \mu_B = \mu_B$$

$$|\vec{\mu}_{N,z}| = 2 * s * (1.91) * \mu_g$$

$$|\vec{\mu}_{P,z}| = 2 * s * (2.79) * \mu_g$$

$$\mu_g = \frac{eh}{4\pi m_n}$$

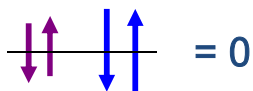
Girómágneses konstans

$m_P \sim 1840 m_e$!!
 $\mu_g \ll \mu_B$

A nukleonok mágneses momentuma jóval kisebb, mint az elektroné

Több nukleonból álló atommagok spin-mágneses momentuma

több nukleon, párosával energiaszinteken, ellentétes spinnel

A páros számú nukleonok ellentétes momentumai közömbösítik egymást

$${}^3_1\text{H} \rightarrow \text{két. neutron} \rightarrow \sum \vec{\mu}_N = 0$$

$$\rightarrow \text{egy. proton} \rightarrow \mu_{\text{mag}} = \mu_p = 2.79\mu_N \approx 3\mu_N$$

$$\vec{\mu}_N \approx -\frac{2}{3}\vec{\mu}_p$$

A mag momentuma $\neq 0$, ha a protonok v. neutronok száma ptl. szám

Az élő szervezet atomjainak mágneses momentuma

Milyen atommagoknak lesz jele mágneses kölcsönhatásban?
Diagnosztika $\rightarrow$ a szervezetben előforduló atommagok? páratlan atomszámúak?

${}^1\text{H}$ ${}^{13}\text{C}$ ${}^{19}\text{F}$ ${}^{23}\text{Na}$ ${}^{31}\text{P}$

Sok legyen belőle!

Atomok 2/3-a H!
Nagy mágneses momentum!

Proton-MRI

A H-atommag (proton) - momentum jelentősége:

μ_p kiemelkedően nagy

M ag	I h-ban	μ μ_N -ben	M ag	I h-ban	μ μ_N -ben
n	1/2	-1,91	${}^{12}_6\text{C}$	0	0
p	1/2	+2,79	${}^{13}_6\text{C}$	1/2	+0,7
${}^1_1\text{H}$	1	+0,866	${}^{14}_7\text{N}$	1	+0,4
${}^2_1\text{H}$	1/2	+3	${}^{15}_7\text{N}$	1/2	+0,28
${}^3_2\text{He}$	1/2	-2,1	${}^{16}_8\text{O}$	0	0
${}^4_2\text{He}$	0	0	${}^{17}_8\text{O}$	5/2	-1,9
${}^6_3\text{Li}$	1	+0,8	${}^{19}_9\text{F}$	2	+1,3
${}^7_3\text{Li}$	3/2	+3,2	${}^{21}_{11}\text{B}$	9/2	+5,5
${}^9_4\text{Be}$	3/2	-1,2	${}^{23}_{11}\text{B}$	0	0
${}^{10}_5\text{B}$	3	-1,8	${}^{25}_{13}\text{Al}$	9/2	+4

$$\hbar = \frac{h}{2\pi}$$

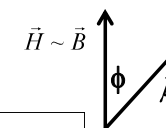
I impulzusmomentum

$\hbar$ -ban van megadva

Az anyagokban igen sok H van $\rightarrow$ eredő momentum nagy

6. A protonok mágneses momentuma mágneses térben iránykvantálást mutat $\rightarrow$ energetikailag is különböző állapotok

Klasszikus viselkedésű mágneses momentum energiája mágneses térben

$$E = E_0 - |\vec{B}| * |\vec{\mu}| * \cos \phi = E_0 - B\mu_z$$

Az energia mágneses tér nélkül

E csökken, ha $\cos \phi$ nő $\rightarrow$ a mágneses tér orientálja a momentumot
parallel irányba

Kvantumos viselkedésű mágneses momentum $\rightarrow$ kétféle orientáció
parallel és antiparallel orientációk $\rightarrow$ energia-különbség

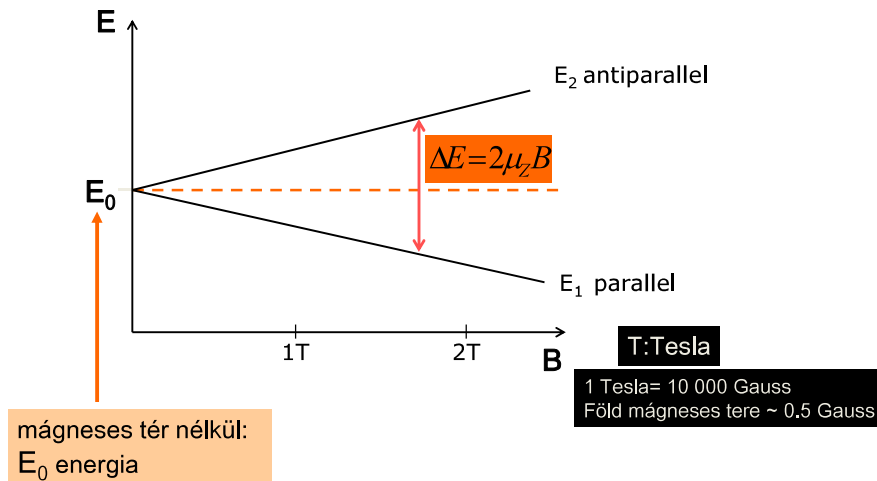
$$\Delta E = E_2 - E_1 = (E_0 - E_{\text{magn.2}}) - (E_0 - E_{\text{magn.1}}) =$$

$$= \mu B \cos \phi + \mu B \cos \phi = 2\mu_z B$$

Zeeman -féle energiafelhasadás

Zeeman effektus – Zeeman felhasadás

Kvantumos viselkedésű spin-mágneses momentumok mágneses térben kétféle orientációt vesznek fel, ezek energiában különböző állapotok, és az energiakülönbség lineárisan nő a mágneses tér nagyságával

A precesszió frekvenciáját a Zeeman felhasadás nagysága (μ és B) határozza meg.

$$\Delta E = 2\mu B = hf$$

Proton-momentum

precesszió frekvenciája
Larmor frekvencia

Egy fontos kérdés és érdekes válasz:

- Milyen frekvenciával gerjeszthető az $E_1 \rightarrow E_2$ átmenet ?

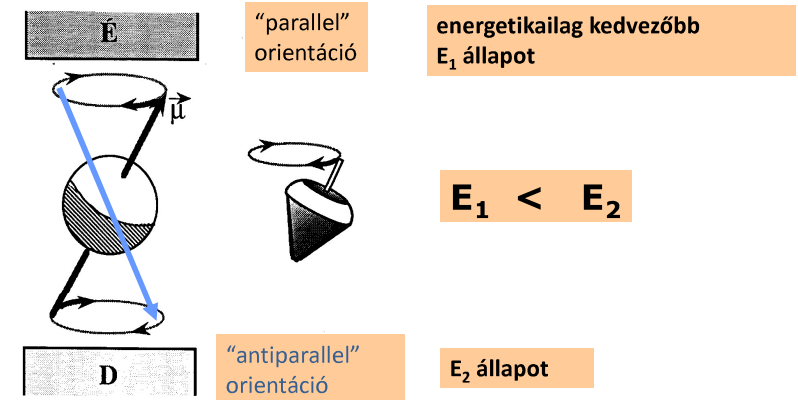
- Válasz:

$$\Delta E = 2\mu B = hf$$

A gerjesztő fotonenergia frekvenciája azonos a Larmor-frekvenciával!

A proton-spin mágnesek orientációja precessziós mozgással történik

Mint az elektron!

7. A mágneses térrel parallel és antiparallel orientált momentum vektorok eredője?

Az ellentétes irányú vektorok eredője = 0!

Melyikből van több? N_1 és N_2

Boltzmann eloszlás: az alacsonyabb energiájú nívó populációja nagyobb $\rightarrow N_1 > N_2$

$$\frac{N_2}{N_1} = e^{-\frac{\Delta E}{kT}}$$

Nagyon kis szám!
 $\sim 0 \rightarrow e^0 = 1!$

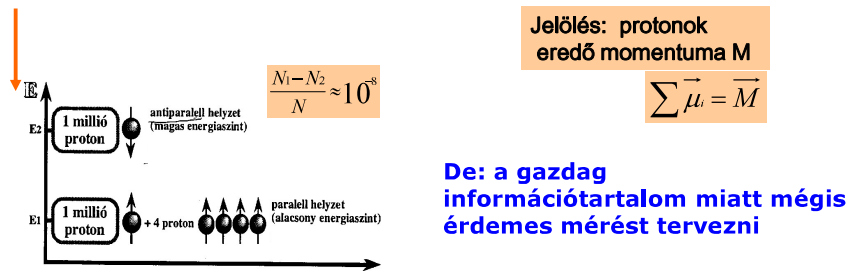
Pl. proton μ , $B=0.5T$
 $\rightarrow \Delta E = 2\mu B \approx 10^{-7} \text{ eV}$
kT (310 K) = 0.027eV

Az antiparallel orientációk száma alig kisebb, mint a parallel orientációké

A mágneses momentumok csaknem teljesen közbömbösítik egymást

Az eredő vektor parallel a mágneses térrel és igen kicsi

Mag-mágneses momentumokra alapozott mérésekben
igen kis effektus várható

Hogyan növelhetnénk meg az effektust?

A populáció-különbség ΔE -től függ. Nagyobb $\Delta E \rightarrow$ nagyobb eredő vektor

$$\Delta E = 2\mu B$$

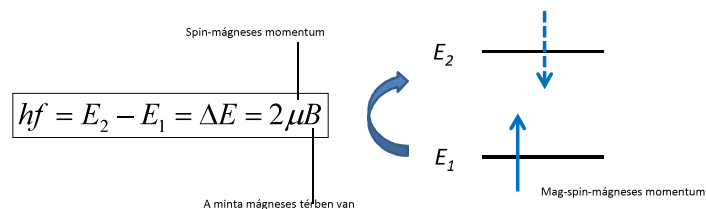
ΔE a mágneses tér nagyságával növelhető
 $\rightarrow$ nagyobb vektor $\rightarrow$ nagyobb effektus!

Proton- momentumok mágneses térben - összefoglalás

A protonok mágneses momentumai mágneses térben

- $\vec{B}$ -vel parallel és anti-parallel állásúak lehetnek
- a parallel orientációnak kisebb az energiája és nagyobb a populációja
- mindkét orientációban precesszálnak $f = \frac{1}{h} 2\mu B$ frekvenciával
- a parallel orientációjú energiaállapot $hf = \Delta E = 2\mu B$ fotonenergiával gerjeszthető (átvihető) antiparalel állapotba
- a két orientáció energiakülönbsége lineárisan nő B -vel
- az eredő mágneses momentum vektor parallel a mágneses tér irányával és nagysága $|\vec{B}|$ -vel növelhető

A mag (spin) mágneses rezonancia jelensége

A mágneses térbe tett mintát besugározzuk olyan fotonenergiájú elektromágneses sugárzással, amely gerjeszti az $E_1 \rightarrow E_2$ energiaátmenetet

Az energiaátmenet „rezonanciában van” a sugárzás fotonenergiájával

A mag mágneses rezonancia alkalmazásai

II. NMR spektroszkópia

II. Nuclear Magnetic Resonance spectroscopy

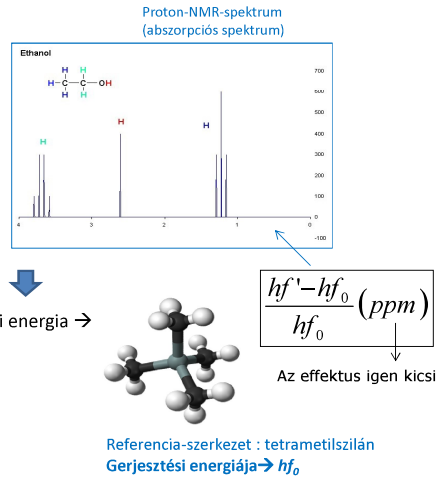
A kiválasztott mag (pl. H) lokális környezete egy kémiai kötésben megváltoztatja az általa érzett mágneses teret → a külső mágneses tér (B_0) hatása helyett egy módosított mágneses tér hatása érvényesül → „**kémiai eltolódás**” a gerjesztési fotonenergiában

$$hf' = 2\mu B_0(1 \pm \sigma)$$

Többféle kötés jelenléte → többféle gerjesztési energia → **kémiai molekulaszervezet**

^1H , ^{13}C , ^{15}N , ^{31}P -re alapozott mérések

In vivo alkalmazások is

A mag mágneses rezonancia alkalmazásai

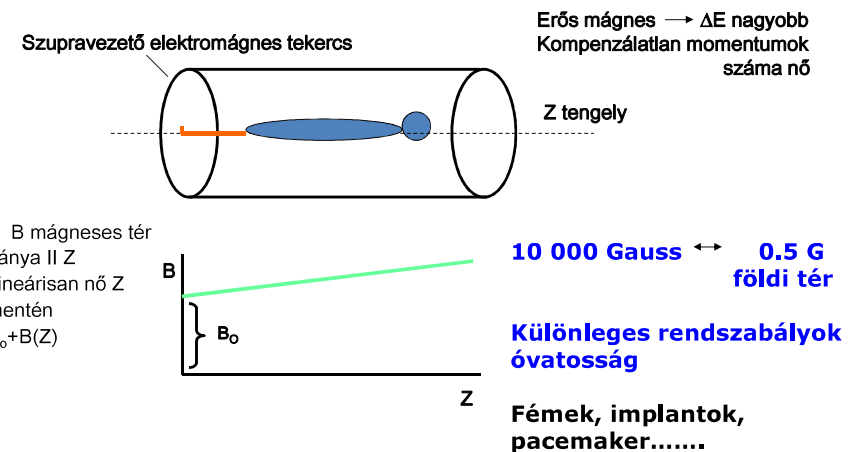
III. Diagnosztikai képalkotó módszer: MR(I)

1. A diagnosztikai mérés jellemzői

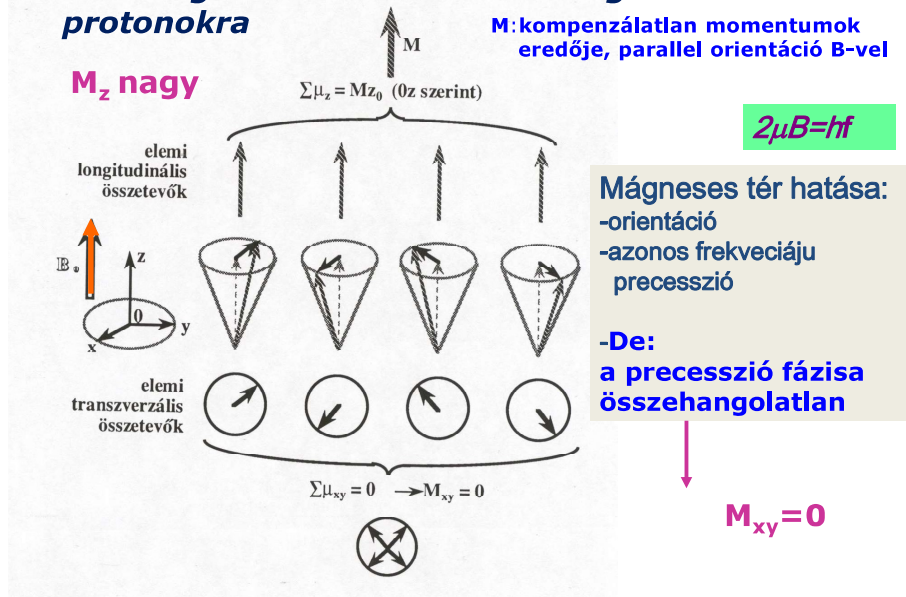
A diagnosztikai kép alapjául szolgáló adatokat

- a gerjesztő sugárzás kikapcsolása után méri

- mialatt a gerjesztett (antiparallel orientált) momentumok visszatérnek az alacsonyabb energiájú, parallel orientációjú állapotba

2. A mágneses tér hatása a betegben levő protonokra

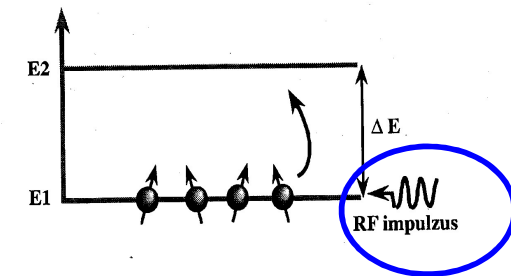

3. Megfelelő gerjesztési frekvenciájú sugárzás bekapcsolása: proton-mágneses rezonancia

$\Delta E = 2\mu B(z) = hf$

A vizsgálandó testrészt rádiófrekvenciás sugárzásnak tesszük ki – tekercs AC tere
RF ~ 20 MHz ($\leftrightarrow \Delta E$)

Z-től függ! →
→ vizsgálandó keresztmetszeti szelet kiválasztása a sugárzás frekvenciájával

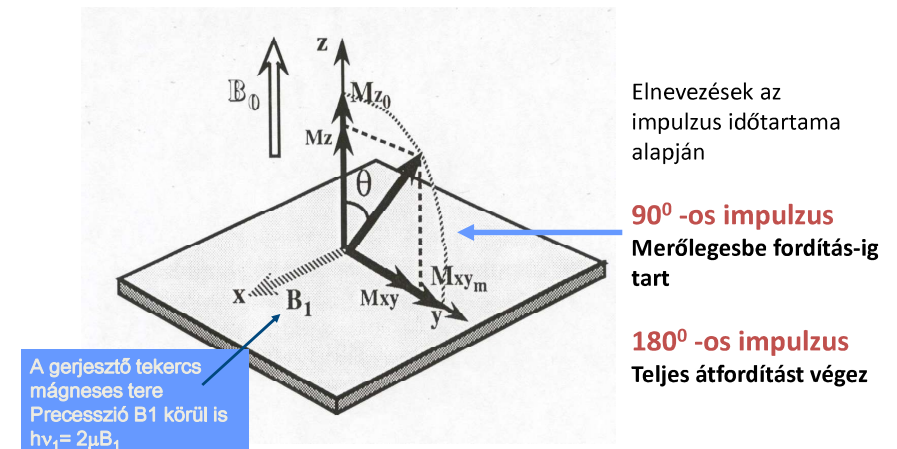
A gerjesztés hatása:

1. Energiaátmenet **E1 → E2**
egy adott testszeletben
2. Orientációváltás **parallel → antiparallel**
3. A külső váltakozó feszültség-tér rákényszeríti fázisát a precessziós mozgásra
a mágneses momentumok együtt forognak

→ **M_{xy} ≠ 0**

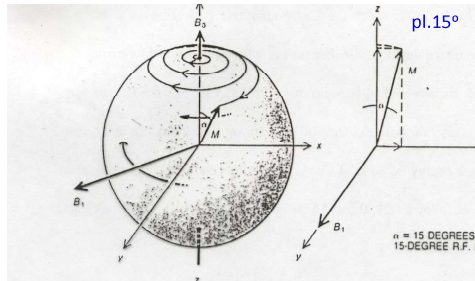
A gerjesztés impulzus jellegű - időtartamának szerepe

Az orientációváltás időt vesz igénybe!

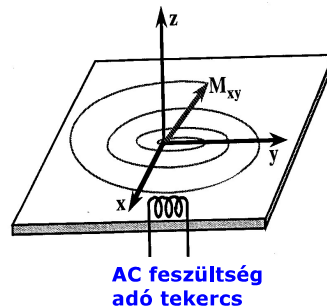
Az orientációváltás precesszáva történik (együttes precesszió)

→ $M_{xy} \neq 0$

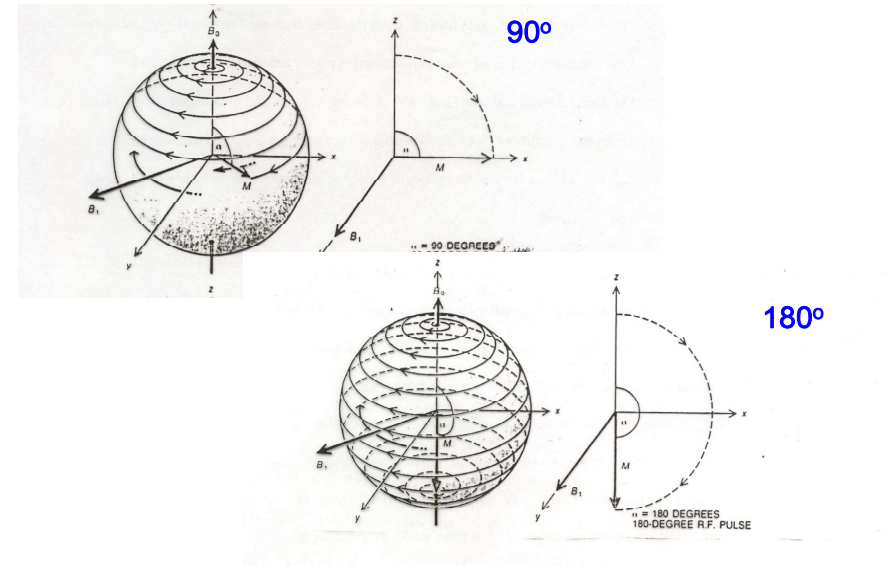

Az X-Y síkban a gerjesztés alatt
-Növekvő amplitudójú
-Forgó mágneses momentum

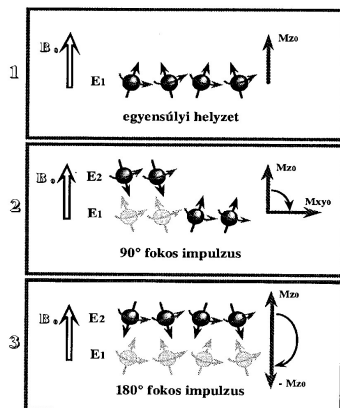
Az együttes precesszió
Következménye:

A gerjesztés néhány fázisa

Orientációváltás energia-képben

90°-os impulzus
50%-os orientáció-váltás
 $M_z = 0$

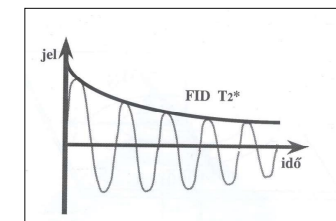
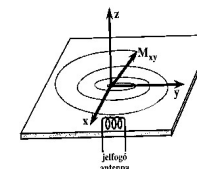
Valódi mérésben : 90 és 180
fokos jelek kombinációja
szekvenciák

4. Adatgyűjtés – pl. 90 °-os impulzus után

Az MR-kép adatait a gerjesztő impulzus **kikapcsolása utáni relaxáció**
alatt mérhető jelek jelentik

M_z változik: $0 \rightarrow \max$
 M_{xy} változik: körbeforogva csökken
- orientációváltás
- precesszió fázisa elhangolódik

Változó mágneses tér az X-Y síkban
elektromos feszültséget indukál

A mért jel: Free Induction Decay
FID --> M_z és M_{xy} relaxációs ideje

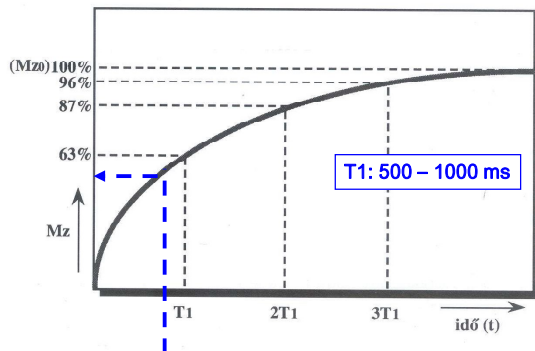
Mz relaxációs ideje: spin-rács relaxációs idő - T1

Környező
molekulák

A momentum B_0 irányú
vetülete a 90°-os impulzus
után visszatér a „z” irányhoz

$$M_z = M_{z0} \left(1 - e^{-\frac{t}{T_1}} \right)$$

A ρ protonssűrűséggel arányos

T1 értelmezése

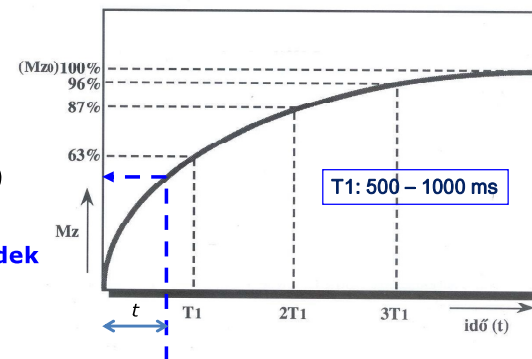
Milyen gyorsan sikerül ütközésekkel
leadni a ΔE energiát a környezetnek?

$$M_z = M_{z0} \left(1 - e^{-\frac{t}{T_1}} \right)$$

Az energiaátadás feltétele,
hogy az átvadó molekula
vibrációs frekvenciája
rezonanciában legyen a
Larmor precesszióval

$$f_p \sim f_{mol} \quad (f_{viz} \gg f_p)$$

Nagy molekulák lassú
rezgése - **fehérjék, lipidek**
T1 kicsi

T1 rövid --- Mz(t) nagy --- fényes pixel --- zsírszövet világos

Különböző emberi szövetek spin-rács relaxációs idő 100 MHz-nél

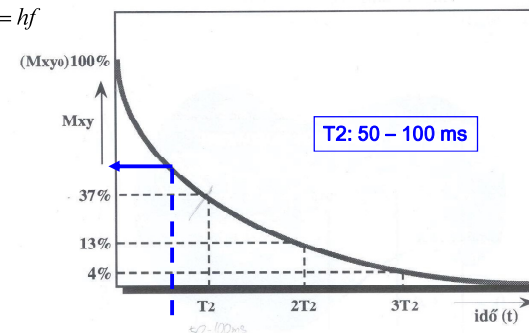
Szövet	T_1 (s)
bőr	0.62 ± 0.02
vállizom	1.02 ± 0.03
nyelöcső	0.80 ± 0.11
gyomor	0.77 ± 0.07
máj	0.57 ± 0.03
lég	0.70 ± 0.05
tüdő	0.79 ± 0.06
csont	0.55 ± 0.03
prosztata	0.80 ± 0.01
vese	0.86 ± 0.03
agy	1.00 ± 0.02

Mxy relaxációs ideje: spin-spin relaxációs idő - T2

A lokális mágneses terek
miatt a koordinált precesszió
elhangelődik

$$\Delta E = 2\mu B = hf$$

$$M_{xy} = M_{xy,0} e^{-\frac{t}{T_2}}$$

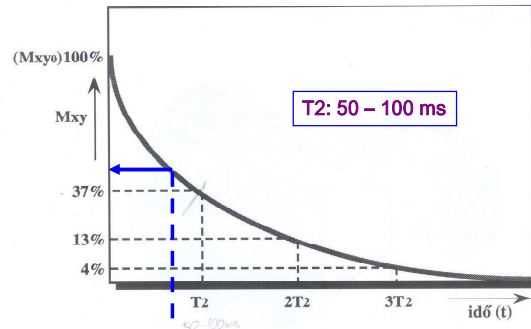

T2 értelmezése

Környezet: mágneses inhomogenitás

Nagy molekulák -> lassú mozgás
-> inhomogenitás fennmarad ->
gyors fázisvesztés ->

T2 rövid

Nagy molekulák -> T2 rövid -> $M_{xy}(t)$ kicsi -> pixel sötét

Vizes közeg: inhomogenitások kiátlagolódnak ->
fázisvesztés lassú -> T2 nagy -> fényes pixel

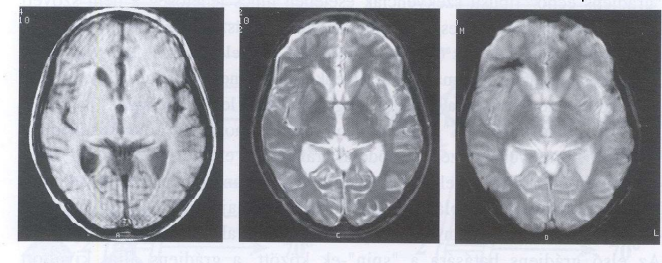
$$M_{XY} = M_{XY,0} e^{-\frac{t}{T_2}}$$

T2

A képképzésre használt paraméterek : ρ (protonsűrűség), T1 és T2

A T1 és a T2 szerinti fényesség-kódolás különböző
szöveti tulajdonságokat emel ki: pl zsírszövet ellentétes

Nagy molekulák (pl. lipidek)
T1 rövid -- pixel világos
T2 rövid -- pixel sötét

T1 szerinti súlyozás
Világos: fehér állomány

T2 szerinti súlyozás
Világos: szürke állomány

5. A kiválasztott testszeleten belüli felbontás

1. A rezonancia állapot gerjesztési frekvenciája kiválaszt egy testszeletet

$$hf = 2\mu B(Z) \quad f \longrightarrow B \longrightarrow Z$$

2. Képelemek feloldása az X irányban

A relaxáció alatt X irányban lineárisan változó gradiens tér bekapcsolása

precesszió (=> indukált feszültség) frekvenciája az X mentén változik

$$hf = 2\mu(B + B(X))$$

3. Képelemek feloldása az Y irányban

Y mentén lineárisan változó gradiens tér alkalmazása rövid ideig =>

Precesszió fázisának módosítása Y függvényében

Egy szeleten belül a pixelek kijelölése gradiens-terekkel

4. A vevőtekercssel mért jel felbontása

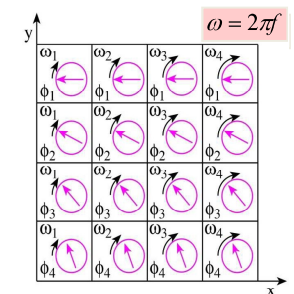
A mért indukált feszültség
sok frekvenciájú és fázisú jel
szuperpozíciójának eredménye

Az egyes f és ϕ komponensek előállítása

Fourier analízissel

$$\longleftrightarrow \rho_{i,j}, \tau_{1,i,j}, \tau_{2,i,j}$$

minden képelemre

Az MRI mint diagnosztikai módszer

- non-invasive módszer (de: kontrasztanyagok toxicitása?)
- Csont-szövet nem zavar: pl. gerincvelő vizsgálata ↔ UH, rtgCT
- Felbontás: ~5 mm vastag szelet, 1.5x1.5 mm képelem – igen jó
mint a CT, de a kontraszt élesebb
- 3D rekonstrukció lehetősége
- Lágy szövetek, elsősorban zsírszövetek – agyszövet
de széleskörű alkalmazás: nyak, mellkas, alhas (máj, lép, hasnyálmirigy, vese..) vázizomzat, ízületek

De: - a készülék és a mérés drága

- 3D képhez hosszú adatgyűjtési idő –
pszichológiai problémák

Biztonsági szempontok

erős mágneses tér, indukált áram melegítő hatása,
hangjelenségek, perifériális idegvégződések
stimulálása

gerjesztő tér teljesítménye és dB/dt limitek

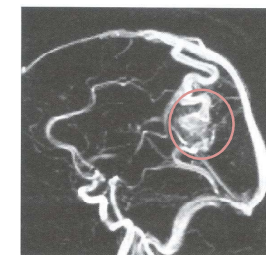
kontraindikáció: terhesség első trimer
pacemaker
ferromágneses és fém implantok
(szembe került szilánkok)

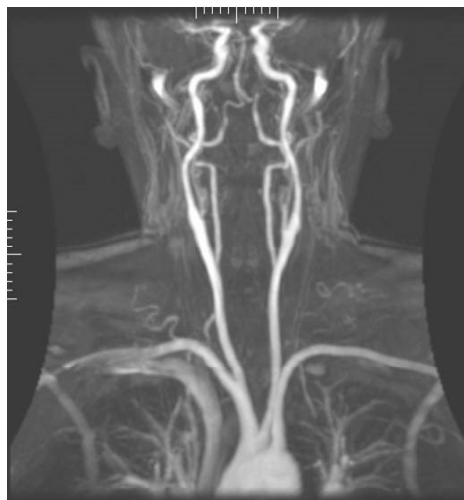
Speciális MRI technikák – fejlődési irányok

1. Angiográfiai alkalmazások

A mért térfogatba a szeletre merőlegesen ki
vagy be-áramló vér a sebességprofiltól és az
áramlási sebességtől függően jelszegény
vagy jelgazdag tartományhoz vezet

Artéria cerebri média területén
arterio-venosus malformáció
-fáziselemzés alapján

érszűkület

értágulat

Gd jelzés

Time of flight

T2 típusú kontrasztanyagok

ferromágneses: ép szövetekben T2 csökken → T2 kép sötét

szuperparamágneses (Fe-oxid) nanorészecskék: T2-kép sötét

pl. máj: normál szövetek dúsítják, tumor nem

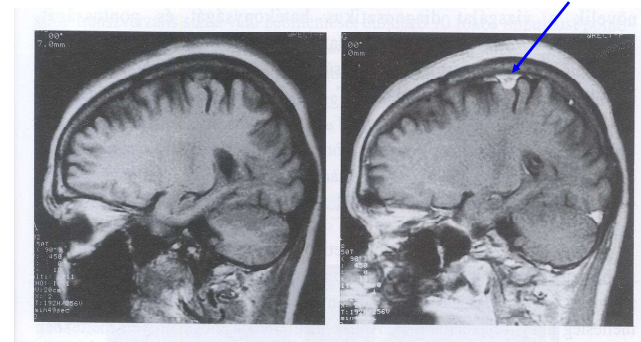
Víz: természetes kontrasztanyag

De: Gd jelző toxicitása → veseelégtelenség

2. Kontrasztanyagok alkalmazása: T1 és T2-kontraszt

T1 súlyozott kép meningeoma diagnosztizálásához

Gadolinium kontraszt kiemeli a daganat helyét: világos kép

Paramágneses atomok alkalmazása: T1 rövidül a kóros szövetekben (tér irányába rendeződő momentumok hatására)

Gd, Mn, Ba – farmakonok → beáramlás, ahol a vér-agy gát átjárható (pl.tumor)

3. Funkcionális MRI- fMRI

BOLD : Blood Oxygen Level Dependent signal

Ogawa, 1990

Alapja:

oxy hemoglobin : diamágneses, nincs mag mágneses momentuma
deoxy hemoglobin: paramágneses, mágneses momentuma van

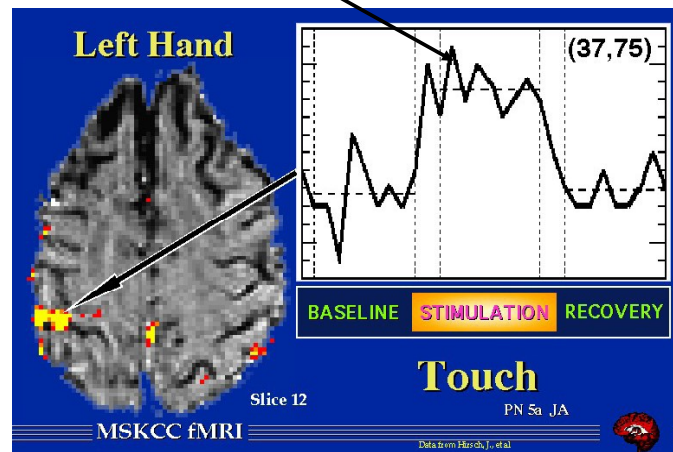
=> **Hb állapota endogén kontraszt-ágens**

Alkalmazása agyi funkciók vizsgálatában:

visual cortex, motor cortex, beszéd

Neuron aktivitás ↑ véráramlás ↑ oxyHb ↑ T2 ↑ jelintenzitás ↑

Hemodinamikai válaszfüggvények – rövid mérési idő: 1-2 perc
alacsony felbontás, gyors szkennelés 1/2-3 sec

fMRI – sebészeti területek és funkcionálisan fontos tartományok
elkülönítése

